SEE TELL LISTEN

Storytelling for integration

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

# Trainingsmodule digital story telling

## Stichting BMP - september 2019

CPR

Associação Refugiados Portugal

BMP Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie

euroTRAINING

FUGA

LESS

VERSOLAB laboratorio interculturale

SEE TELL LISTEN
Storytelling for integration

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

## Inhoud


1. Doel van de module ..... 3
2. 2. Programma ..... 3
3. 3. Theoretische achtergrond ..... 4
   3.1 Wat is oral history en wat is verhaal vertellen? ..... 6
      Oral history ..... 6
      Verhalen vertellen ..... 7
      Werken met groepsverhalen ..... 7
4. 4. Methodologie ..... 8
   4.1 Oral history interviews ..... 8
   4.2 Verhalen vertellen ..... 13
   4.3 Groepsverhalen ..... 14
   4.4 Digitale mogelijkheden ..... 15
5. 5. Deelname en vaardigheden van de trainer ..... 17
6. 6. Programma per sessie ..... 18
   Sessie 1 Persoonlijke levensverhalen en oral history interviews ..... 18
   Sessie 2 Verhalen vertellen en digitale mogelijkheden ..... 21
   Sessie 3 Creëren en presenteren van een groepsverhaal ..... 24

# Trainingsmodule over levensverhalen

## 1. Doel van de module

Het doel van deze module is het trainen van trainers om vluchtelingen en asielzoekers uit te nodigen om hun levensverhaal, of fragmenten daarvan, te vertellen, zodat andere mensen kennis kunnen nemen van de inhoud en zodat vluchtelingen zelf kunnen reflecteren op hun leven en identiteit. Het tweede doel is om te reflecteren op, en te experimenteren met, de manieren waarop deze verhalen naar een publiek gebracht kunnen worden en het mainstreamverhaal over vluchtelingen te veranderen door het leggen van verbanden op persoonlijk niveau.

De module richt zich op het werken met gemengde groepen van ongeveer 12 tot 15 asielzoekers en/of vluchtelingen. Sommige elementen van de module, zoals oral history-gesprekken, kunnen ook in een één-op-één-setting worden gebruikt. De module omvat 3 sessies van elk ongeveer 3 uur en eventueel een voorstelling voor een klein publiek.

De gebruikte methodologie is getest en wordt beschreven als effectief op het niveau van zowel persoonlijke als collectieve empowerment.



In dit curriculum beginnen we met het geven van enige theoretische achtergrond en het uitleggen van het verschil tussen oral history, verhalen en groepsverhalen. We geven ook uitleg over de methodologie die tijdens de drie sessies is gebruikt en de mogelijkheden om digitale methoden te gebruiken. Het volgende deel bevat enkele aantekeningen over deelname en de vaardigheden van de trainer. Het laatste deel biedt een gedetailleerde handleiding voor de drie sessies.

## 2. 2. Programma

De module bevat drie sessies. Elke sessie is gebaseerd op het betrekken van de deelnemers, het ontwikkelen van nieuwe banden en het slaan van een brug naar andere niveaus in de samenleving. De tijd van de sessies is vrij beperkt. De trainer kan de effectiviteit van de module vergroten door enkele huiswerkopdrachten te geven en/of een extra evenement te organiseren waarbij verhalen aan een zelfgekozen publiek worden gepresenteerd.

**Algemene doelstellingen:**

- de deelnemers hun verhalen te laten beleven is belangrijk
- bijdragen aan het proces van hernieuwde identiteitsontwikkeling

- mensen begeleiden in de omgang met traumatische ervaringen
- dominante verhalen over vluchtelingen uit te dagen
- het implementeren van de onderwijspraktijk door middel van participatieve workshops over het vertellen van verhalen
- het bevorderen van vriendschap en het ontwikkelen van nieuwe banden tussen mensen in kwetsbare omstandigheden
- bevordering van de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij de erkenning van de talenten en vaardigheden van vluchtelingen

**Specifieke doelstellingen voor deelnemers**

- het verkrijgen van eigenwaarde en zelfvertrouwen door het vertellen van persoonlijke verhalen en het ontvangen van erkenning van het publiek
- de vertaling van een persoonlijk verhaal naar een digitaal verhaal te maken...
- nadenken over iemands persoonlijke geschiedenis en zijn identiteit te heroverwegen
- verhaaltechnieken leren die kunnen bijdragen aan genezing door het delen van persoonlijke ervaringen
- de kracht van verschillende creatieve middelen te ervaren om persoonlijke en/of groepsverhalen te presenteren



## 3. 3. Theoretische achtergrond

Levensverhalen worden gebruikt om kennis over te dragen en om gevoelens van verwantschap te creëren sinds het begin van de mensheid, maar er is een verschil tussen het vertellen van verhalen in een mondelinge cultuur en in een geschreven cultuur. In een mondelinge cultuur zijn verhalen een directe bron van kennis over hun eigen geschiedenis. In een schriftelijke cultuur zijn verhalen vaak meer een illustratie van het geschreven materiaal en worden daarom meestal in familiekring verteld. In de laatste decennia wordt de betekenis van levensverhalen weer meer gewaardeerd. Ze worden gebruikt om de verhalen te vertellen van groepen die nauwelijks in de hoofdstroomgeschiedenis zijn vertegenwoordigd en bieden andere perspectieven op deze geschiedenis. Recente opnametechnieken spelen hierbij een belangrijke rol. Tegenwoordig kan iedereen met een smartphone een YouTube-video of een podcast maken. Videocamera's worden met een steeds hogere kwaliteit gemaakt en maken het ook voor amateurs mogelijk om levensverhalen of fragmenten van levensverhalen op te nemen die gemakkelijk via het internet kunnen worden gedeeld. Naast het bieden van verschillende perspectieven op de geschiedenis, wordt het vertellen van levensverhalen ook gebruikt in allerlei groepsbijeenkomsten en reminiscentieprojecten die gericht zijn op individuele en collectieve empowerment.

Het vertellen van levensverhalen heeft betekenis op individueel niveau, op groepsniveau en op maatschappelijk niveau.

Op **individueel niveau** speelt het vertellen van een persoonlijk levensverhaal een rol in het constante proces van identiteitsontwikkeling van mensen. Tijdens het vertellen herleeft de verteller zijn eigen geschiedenis en interpreteert hij de gemaakte levenskeuzes in de huidige context. Het luisteren naar levensverhalen creëert een emotionele band tussen de verteller en de luisteraar, waardoor de verteller zich gehoord en geaccepteerd voelt. Bovendien biedt het vertelde levensverhaal de luisteraar nieuwe feiten en nieuwe betekenissen die niet snel worden vergeten omdat ze van persoon tot persoon worden verteld en een emotionele impact hebben.

Het vertellen van levensverhalen **binnen een groep** draagt bij aan het versterken van de onderlinge banden tussen de groepsleden. Mensen beseffen dat ze hun geschiedenis of omstandigheden met anderen delen, en ontwikkelen een gedeelde identiteit en gedeelde emoties met elkaar. Hierdoor voelen ze zich minder alleen en kunnen ze hun levensverhaal makkelijker aan anderen vertellen. Binnen een bepaalde gemeenschap kan het vertellen van levensverhalen ook bijdragen aan de kennis van de eigen geschiedenis en het begrip tussen verschillende generaties en groepen. De verhalen van individuen en groepen zijn ook een commentaar op de conventionele verhalen die op **maatschappelijk niveau** worden gebruikt. Een voorbeeld hiervan zijn de verhalen over slavernij die worden verteld door de afstammelingen van mensen die in Noord- en Latijns-Amerika en de Caribische eilanden tot slaaf zijn gemaakt.



**Waarheid en perceptie**

Het levensverhaal vertegenwoordigt de subjectieve kant, de kant van de ervaring van de persoon. Andere vormen van verslaglegging (bijvoorbeeld observatie en onderzoek) benadrukken de objectieve kant. In het levensverhaal gaat het niet echt om de waarheid, maar meer om de beleving van de verteller. De betekenis die zij geven aan feiten en gebeurtenissen is belangrijk, evenals de verbanden die zij leggen, op een onbevooroordeelde en open manier. Een levensverhaal hoeft niet het hele leven van een persoon in kaart te brengen. Het is meer een kleurrijke verzameling van *petites histoire* (kleine verhalen). Het gaat meer om gebeurtenissen of ontmoetingen die opvallen, anekdotes en momenten die plotseling in het geheugen opduiken, dan om de complete geschiedenis van een leven. Een levensverhaal gaat over de identiteit van de hoofdpersoon. In die context is het nuttig om een onderscheid te maken tussen het verhaal zelf en het vertellen ervan. Het verhaal zelf hangt samen met de toename van wat we de persoonlijke identiteit van de betreffende persoon noemen. Want in het levensverhaal vindt integratie van de verschillende onderdelen van het leven plaats.

Bij oral history projecten is het vertellen van levensverhalen ook gericht op het vormen van een nieuw of ander perspectief op een bepaalde periode of gebeurtenissen in de samenleving. Het gaat daarbij vaak om ervaringen en percepties van groepen die niet vaak in de reguliere geschiedschrijving en journalistiek worden getoond, of om het verdiepen van de reeds bekende geschiedenissen.

## 3.1 Wat is oral history en wat is verhaal vertellen?

**Oral history**

Hoewel de term oral history pas sinds kort op grote schaal wordt gebruikt, zijn er voorbeelden van geschiedschrijving uit de 19e eeuw die zich richten op orale bronnen. In de laatste decennia werd de term oral history vooral gebruikt om een bepaalde methode van geschiedschrijving aan te duiden die zich richt op het verzamelen van verhalen van mensen die een bepaalde gebeurtenis hebben meegemaakt, of waarvan het levensverhaal typisch is voor een bepaalde groep of een bepaalde periode, door middel van interviews. Oral history is in die zin een vorm van geschiedschrijving die niet alleen zoekt naar feiten, of grote gebeurtenissen en het verhaal van invloedrijke personen, maar ook naar de verhalen van mensen die in de dominante geschiedschrijving buiten beeld blijven. Het gaat dus ook om de betekenis die mensen aan hun leven geven en de context waarin dat gebeurt. Verzamelingen van oral history interviews over een bepaald onderwerp of van levensverhalen van bepaalde groepen in de samenleving worden steeds meer onderdeel van nationale en gemeentelijke archieven, zodat de geschiedenis niet alleen gebaseerd is op wat er al eeuwenlang op papier staat, maar ook op de verhalen van mensen wier geschiedenis vaak niet is opgeschreven.



**Enige achtergrond**

Oral history, ook wel oral culture genoemd, is een term die niet alleen door historici, maar ook door antropologen wordt gebruikt. Dit begon met de manier waarop ongeletterde volkeren zich hun geschiedenis herinneren en overdragen. Een sterke verwevenheid tussen geschiedenis en mythologie is kenmerkend voor deze verhalen waarin heldendom en moraal een belangrijke rol spelen. Tegenwoordig wordt de term oral history meer gebruikt in de antropologie en ook om de huidige culturele contexten van volkeren en organisaties van binnenuit te beschrijven. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw benadrukken organisaties als UNESCO het belang van aandacht voor immaterieel cultureel erfgoed dat vitale bronnen van cultureel erfgoed biedt voor de cultuur en de identiteit van groepen mensen. Ook de oral history van de ondervertegenwoordigde groepen in een westerse samenleving wordt hierin meegenomen.

Een voorbeeld van oral history in antropologische zin is het boek *Indaba My Children* (1964) van Zoeloe-schrijver Vusamazoeloe Credo Mutwa, waarin hij het verhaal beschrijft van het ontstaan van

volkeren en hun families zoals het door de Zoeloes in Zuid-Afrika door de generaties heen wordt doorgegeven om de botsing tussen blank en zwart in Zuid-Afrika te helpen begrijpen.

In de afgelopen jaren vond oral history steeds meer zijn weg binnen de literatuur. Het internet vergrootte ook het bewustzijn van een methodische benadering van oral history. Op Canadese, Amerikaanse en Britse websites worden handleidingen uitgewerkt over de kwaliteitseisen voor oral history interviews, en op welke manier deze het best kunnen worden vastgelegd en bewaard. Het internet biedt een uitstekende mogelijkheid om gemaakte en verzamelde bronnen op te slaan en toegankelijk te maken. Een bijkomend effect van het gebruik van internet voor de ontwikkeling van oral history, is dat dit medium ook mensen die normaal gesproken de weg niet vinden naar archieven en bibliotheken uitnodigt om het onderwerp en de bronnen te bestuderen.

## Verhalen vertellen

Story telling heeft betrekking **op de kunst van het vertellen van een verhaal.** Het vertellen van verhalen beperkt zich niet tot levensverhalen, maar wordt in veel gevallen gebruikt. Zelfs in de wereld van de reclame is het vertellen van verhalen tegenwoordig populair. Het verschil tussen het vertellen van je levensverhaal en het vertellen van een verhaal over je leven (story telling), is dat je door het vertellen van je levensverhaal in een oral history interview je niet wordt verondersteld je te richten op het publiek, maar op je persoonlijke herinneringen. In dit geval is het belangrijk dat je je comfortabel en op je gemak voelt, zodat je kunt proberen je periodes en gebeurtenissen van misschien wel lang geleden te herinneren.



Bij het vertellen van een verhaal richt je je op het publiek. Je wilt de mensen nieuwsgierig maken en hun aandacht trekken en vasthouden. Er moet wat spanning zijn. Als we storytelling gebruiken om een levensverhaal te vertellen, zal het verhaal altijd worden aangepast. We denken aan een goede openingszin, een goed middenstuk, goed in lengte, en een einde dat in de hoofden en harten van de mensen blijft hangen. Het vertellen van verhalen kan gebruikt worden om de levensverhalen van asielzoekers en vluchtelingen aan een publiek te vertellen. Dit kan "op het podium", via podcasts of in documentaires. Het vertellen van verhalen kan ook gebruikt worden wanneer iemand bang is om voor een publiek te staan of een andere taal spreekt. Iemand anders, een acteur, een familielid of een vriend kan het verhaal vertellen van degene die het zelf niet kan vertellen.

## Werken met groepsverhalen

Levensverhalen kunnen ook worden gebruikt in groepsprocessen. Het vertellen van korte persoonlijke verhalen op basis van een eenvoudige vraag in een groep heeft twee doelen:

1. Het is een sterke en snelle manier om banden te creëren tussen groepsleden (ook in nieuwe of incidentele groepen).
2. Gedeelde verhalen kunnen de basis vormen voor een creatieve presentatie (theater, dans, poëzie, etc...) van ervaringen en gedachten van een groep aan een publiek.

Omdat asielzoekers en vluchtelingen vaak zeer verschillende achtergronden en verschillende persoonlijke verhalen hebben, is het soms moeilijk om het ijs te breken en mensen samen te laten werken. Door het delen van persoonlijke verhalen kunnen ze zowel overeenkomsten als verschillen in hun verhalen ontdekken. Overeenkomsten leiden tot gevoelens van herkenning en een gedeeld lot. Verschillen kunnen de reflectie op het eigen levenspad en de eigen keuzes stimuleren. En op een meer algemene manier worden verhalen narratieven. Narratieven worden beleid, dus groepsverhalen kunnen ook bijdragen aan een verandering van beleid of systemen.

Het maken van een creatieve presentatie op basis van de verhalen die in de groep worden verteld, leidt tot een zoektocht naar gemeenschappelijke elementen in de verhalen en een dieper begrip van deze elementen. Het leidt ook tot het ontdekken en blootleggen van (verborgen) persoonlijke talenten.



## 4. 4. Methodologie

In deze module zijn er drie sessies:

1. Oral history interviews
2. Verhalen vertellen
3. Groepsverhalen

De eerste sessie begint met een ijsbrekeractiviteit. Aan het einde van de module is er ook een inleiding over digitale manieren om oral history interviews en storytelling te gebruiken. Indien relevant wordt ook de digitale component in de sessie zelf vermeld.

Voordat we de opzet van de sessies beschrijven, is het belangrijk om dieper in te gaan op de methodiek van de drie sessies en de digitale mogelijkheden.

### 4.1 Oral history interviews

**Interviewtechnieken**

Oral history maakt gebruik van speciale interviewtechnieken die gericht zijn op het verzamelen van verhalen over belangrijke gebeurtenissen, en typische periodes uit de recente geschiedenis.

Een oral history interview heeft twee belangrijke kenmerken:

1. De nadruk ligt op de herinneringen en percepties van de respondent;
2. De interviewer heeft de belangrijke taak om ervoor te zorgen dat de geïnterviewde praat.

Er is een groot verschil tussen een journalistiek interview en een oral history interview. Een journalistiek interview is gericht op het verkrijgen van zoveel mogelijk informatie en het uitdagen van de respondent door middel van directe interventies om feiten te vertellen die hij/zij misschien liever geheim wilde houden. Een oral history interview daarentegen is erop gericht om de geïnterviewde zoveel mogelijk zelfstandig te laten praten en zich zo min mogelijk te bemoeien. Het interview wordt vooral geleid door de verbinding met de vertelde verhalen en door het stellen van vragen die de verteller uitnodigen om zich in de ervaring te verdiepen.

In de volgende passage geven we zeven korte opmerkingen over oral history interviews. Je kunt ze gebruiken wanneer je iemand uit je groep wilt uitnodigen om een levensverhaal te vertellen of wanneer je mensen uit de groep vraagt om elkaar te interviewen.

**1. 1. Empathie is wat je nodig hebt**

Het is belangrijk om respondenten te benaderen op een manier die hun motivatie om deel te nemen aan een interview verhoogt. De interviewer moet echt geïnteresseerd zijn en zich kunnen inleven in de positie van de verteller, hoezeer die soms ook afwijkt van zijn of haar eigen mening of positie. Echt inlevingsvermogen is een van de belangrijkste kwaliteiten van een goede oral history interviewer.

**2. 2. Goede communicatie met de respondenten over het project**

De respondenten hebben het recht om te weten wat voor soort vragen worden gesteld en waarom. Verder willen mensen weten wat er met de inhoud van het interview gebeurt. Informatie over privacy en de wijze waarop deze binnen het project wordt gewaarborgd, moet vooraf worden verstrekt.

**3. Waar voel je je op je gemak?**

Het interview moet ergens worden afgenomen waar de respondent zich zo comfortabel mogelijk voelt. Het kan de ruimte zijn waar de sessie plaatsvindt, maar het kan ook een door de respondent aangegeven locatie zijn, mits deze rustig is en het mogelijk is om te spreken zonder onderbroken te worden.



**4. 4. Onderwerpen in plaats van vragenlijsten**

Het is belangrijk om goed na te denken over de onderwerpen en vragen van het interview. Door gebruik te maken van een topiclijst is de respondent vrij om zijn of haar eigen stroom te volgen in het vertellen van het verhaal. Een vragenlijst die te gestructureerd is, breekt vaak de wijze van vertellen van het verhaal. Een topiclijst kan in elke willekeurige volgorde worden gebruikt, aangepast aan de manier waarop het gesprek zich ontwikkelt.

In principe gaat de oral history interviewer mee met de stroom en luistert zorgvuldig naar het verhaal. Als een onderwerp op natuurlijke wijze naar voren komt zonder een vraag te stellen, wordt het niet meer herhaald, tenzij de interviewer op zoek is naar extra informatie. De interviewer kan hiervoor korte aantekeningen maken.

**5. 5. Historische context**

Oral history wordt vaak gebruikt als aanvulling op de bestaande geschiedschrijving. Maar ook voor het maken van nieuw bronmateriaal dat nieuwe feiten en verbanden kan laten zien, kan oral history research goed worden gebruikt. Het verzamelen van verhalen van vluchtelingen vereist enige kennis van de geografie van het oorspronkelijke land, de ruwe geschiedenis van dit land en enig inzicht in culturele gewoontes en taboes.

**6. 6. Emoties maken deel uit van het verhaal**

Het vertellen van een levensverhaal is vaak verbonden met emoties. Soms moeten respondenten stoppen met het interview omdat het onderwerp hen te emotioneel maakt. In dergelijke situaties moet de interviewer de respondent tijd en ruimte bieden, zodat deze rustig kan bijkomen zonder deze actie als onverschilligheid te interpreteren. Zoals gezegd is in dit soort situaties empathie nodig, maar zonder te veel bemoeienis van de interviewer of te veel mee te gaan met de getoonde emoties. Wacht tot de respondent weer begint te praten.

**7. 7. Interventies op basis van nieuwsgierigheid**

Het moeilijkste deel van een interview is het bepalen van de interventiemomenten. Elke interventie zal het verhaal van de respondent onderbreken. De interventie moet daarom zeer functioneel zijn en gebaseerd op nieuwsgierigheid. Wat waren uw bedoelingen? Hoe voelde u zich? Waren er andere personen bij betrokken? (...) Je kan ook meer algemene vragen stellen zoals: Heeft deze gebeurtenis uw leven veranderd?

Als de respondent het spoor bijster raakt of te lang bij een onderwerp blijft, kan de interviewer het interview terugleiden naar het hoofdonderwerp door zich met een vraag te bemoeien. Een diepgaande vraag kan de kwaliteit van het interview verhogen en hoeft de geïnterviewde niet te storen als de timing goed is. Te veel interventies of meepraten kan afleiden en leiden tot irritatie van de geïnterviewde of de persoon die later naar het interview kijkt.



Een prettige afsluiting zal de respondent het gevoel geven dat het interview belangrijk was en dat het heft bijgedragen aan de doelstellingen van het project. Dit laat ook zien dat de interviewer geïnteresseerd en betrokken is.

## Gebruik van oral history methoden in de sessies

In je sessie kunt je gebruik maken van de oral history methode van persoonlijke interviews om de groepsleden het gevoel te geven dat ze gehoord worden en om ervaringen te delen.

Er zijn drie manieren om deze methode te gebruiken:

1. Je kunt zelf als trainer een groepslid voor de groep interviewen en de deelnemers laten zien hoe je iemand op zijn gemak kunt stellen en wat voor verhalen je op deze manier kunt verzamelen. Een leuke vraag om te stellen is bijvoorbeeld: Kun je me iets vertellen over je jeugd? In wat voor soort

familie ben je opgegroeid? Wat zijn prettige jeugdherinneringen voor jou? Wat vond je misschien niet zo leuk?

2. Je kunt de groepsleden vragen om zich in paren te verdelen en elkaar ongeveer 20 minuten te interviewen. Je kunt dezelfde vragen over jeugdherinneringen gebruiken, maar je kunt ook andere vragen gebruiken zoals: Wat waren je eerste indrukken toen je in deze stad aankwam? Of wie is je beste vriendin en waarom?
   Geef de deelnemers wat tijd om het interview voor te bereiden en denk aan de zeven belangrijke aankondigingen van oral history interviews.

3. Je kunt de deelnemers vragen om naar huis te gaan en iemand anders te interviewen, een opname te maken op hun telefoon en te vertellen over de ervaring in de volgende sessie. Natuurlijk kun je deze verschillende benaderingen combineren.

## Nota's voor grotere orale collecties

Als je een grotere collectie van oral history interviews wilt opzetten, zijn metadata en transcripties belangrijk.



**Bewaren van metagegevens**

Naast de gebruikelijke NAW-gegevens (naam, adres, woonplaats) bevatten metadata de naam van de interviewer, een korte beschrijving van de setting van het interview, tijd en plaats van het interview, een samenvatting van het interview en eventuele kopieën van relevante documenten.

**Transcripties**

Voor grotere collecties moet je ook transcripties maken van elk interview. Hoe goed een interview ook wordt uitgevoerd, het is alleen nuttig vanuit een oral history perspectief als het ook beschikbaar is voor onderzoek en (digitaal) doorzoekbaar is. De transcriptie is de letterlijke schriftelijke presentatie van een interview. Veel onderzoekers en historici werken hiermee. Een schriftelijke presentatie is makkelijker en sneller te doorzoeken dan het heen en weer surfen door de visuele opname. Voor de transcripties kan speciale ondertitelingssoftware worden gebruikt om een doorlopende transcriptie te maken met een eenvoudige conversie.

**Transcripties met softwareprogramma 'Subtitle edit.'**

Als je ondertitels en/of een transcriptie wilt maken zijn er verschillende softwareprogramma's die je kunt gebruiken. De ontwikkelingen in de software veranderen zo snel dat wij je aanraden om de laatste beschikbare software voor transcriptie te bekijken. Het selecteren van de juiste software en het leren

werken ermee, is een taak die tijd vergt. Wij adviseren om hiervoor het softwareprogramma 'Subtitle edit' te gebruiken.

## 4.2 Verhalen vertellen

Iedereen weet op de een of andere manier wat een goed verhaal is. We herhalen de basis:

- Een goede opening die je nieuwsgierig maakt
- Een middengedeelte waarin het verhaal zich ontwikkelt en je vertrouwd raakt met de omstandigheden
- Een einde dat in de harten en geesten van de mensen blijft (het einde kan sluitend zijn, maar het kan ook open zijn)

Naast deze basics zijn er zeven dingen die een goed verhaal vormen:

**1. 1. Vertrouwdheid**

Het is de menselijke natuur om gemakkelijker en sneller iets te accepteren wat we al weten. Waarom? Omdat we het begrijpen. Misschien vinden we het zelfs wel leuk. We hebben de neiging om dingen te lezen waar we tenminste een basiskennis van hebben. Dus, met vertrouwdheid komt het kennen van je publiek. Aan wie vertel je dit verhaal en hoe maak je het hen bekend?



**2. 2. Vertrouwen in de kassier**

Vertrouwdheid bouwt ook op vertrouwen. Als we de bron van het verhaal niet kunnen vertrouwen, gaan we niet echt op het verhaal reageren of blijven we misschien niet eens rondhangen om het te ervaren.

**3. 3. Drama**

Wat ons ook doet blijven hangen is het drama, het onverwachte, het nieuwe, het spannende. Verhalen kunnen niet saai zijn. Ze moeten zich ontwikkelen en ze moeten ons iets laten voelen.

**4. 4. Betrouwbaarheid**

Als we emotioneel worden, verhouden we ons beter tot de verhalen. Als het verhaal een levensecht scenario voorstelt, dan verdiepen we ons erin en identificeren we ons met hen.

**5. 5. Onderdompeling**

Hoe meer we het drama voelen, hoe meer we ons verhouden tot een verhaal, hoe meer we ons erin verdiepen. We worden er deel van. En hier beginnen onze meningen vorm te krijgen of zich aan te passen.

**6. 6. Eenvoud**
Maar het is niet eenvoudig om van mening te veranderen. Als je iemand probeert te overtuigen dat er buitenaardse wezens op een nabijgelegen planeet zijn, lukt dat misschien niet. Diepe overtuigingen zijn moeilijk om mee te spelen. Dus blijf bij de simpele dingen die je gemakkelijk kunt zien, voelen en ervaren. Dit is waar je echte impact kunt toevoegen.

**7. 7. Agentschap**
Het laatste stukje van de puzzel is om je conclusies niet recht te zetten. Laat de mensen naar hen toe komen terwijl ze je verhaal beleven. Wanneer we betekenis vinden op onze eigen manier, wanneer we onze eigen weg gaan om de waarheid te ontdekken of iets nieuws te leren, dan blijft het hangen, wanneer het een deel wordt van wie we zijn en waar we in geloven. Het is altijd beter om iemand te laten zien dan het gewoon te vertellen.

## Gebruik van storytelling methode in de sessies

In je sessie kun je gemakkelijk oefenen met storytelling, door iemand uit de groep te vragen een deel van zijn/haar levensverhaal te vertellen en iemand anders te vragen goed te luisteren en daarna het verhaal dat hij of zij heeft gehoord aan de groep te vertellen. Je kunt dit zelfs meerdere keren doen, zodat je als groep kunt ontdekken welke verhalenverteller het verhaal op de meest aantrekkelijke manier vertelt en erachter komt waarom deze manier aantrekkelijk is.



## 4.3 Groepsverhalen
Groepsverhalen zijn belangrijk voor de empowerment van de deelnemers. Ze kunnen ook een nieuw verhaal vertellen aan de buitenwereld. Het is belangrijk om in gedachten te houden dat deze verhalen altijd het resultaat zijn van een bepaald moment en bepaalde omstandigheden.

## Hoe gebruik je groepsverhalen in je sessies

Als je wilt dat een groep mensen elkaar op een snelle manier leert kennen en je wilt vrolijke groepssessies, dan is de methode een groepsverhaal maken heel praktisch.

Je kunt de bijeenkomst beginnen door de deelnemers te vertellen dat je in zeer korte tijd een voorstelling gaat maken voor een publiek. Het publiek kan bestaan uit andere mensen die cursussen volgen, die in hetzelfde gebouw wonen of uit familie en vrienden. Deze oefening is bedoeld voor groepen van ongeveer 8 personen. Als je groep groter is, kun je deze opsplitsen in subgroepen.

De groepssessie begint met het vragen van alle deelnemers om hun ogen even te sluiten en na te denken over de vraag: Herinnert u zich een ontmoeting met een speciaal persoon die veel voor u betekende en misschien uw leven veranderde? Vraag iedereen om drie of vier woorden op te schrijven op een papiertje. (Je mag elke andere open vraag kiezen die uitnodigt tot reflectie).

Vervolgens nodig je de deelnemers uit om hun verhalen met elkaar te delen. Vraag de deelnemers ook om goed te luisteren en te kijken of ze gemeenschappelijke elementen in hun verhalen kunnen ontdekken. Bijvoorbeeld: de belangrijke rol van vaders, de wil om beslissingen te nemen, enzovoort.

Na het delen van de verhalen vraag je de groep naar creatieve manieren om elementen uit de verhalen aan een publiek te presenteren: theater, een gedicht gebaseerd op woorden uit de verhalen of een creatieve manier die naar voren komt. Geef ze een uur de tijd om te oefenen wat ze willen laten zien. (En geloof ze niet als ze zeggen dat ze niet creatief zijn).

## 4.4 Digitale mogelijkheden

In deze module worden oral history interviews meestal niet gebruikt voor het maken van een nieuwe oral history collectie. Dit betekent dat de interviews niet volledig worden opgenomen, of misschien alleen met behulp van een mobiele telefoon. Het is altijd goed om vooraf te beseffen of je een verhaal wilt opnemen. Dit kan relevant zijn voor de geïnterviewde zelf of je kunt fragmenten gebruiken voor social media als je een vraag of kort verhaal wilt delen. Wees je ervan bewust dat de geïnterviewde altijd toestemming moet geven voor het delen van verhalen op social media. In het geval dat je een verhaal op camera wilt opnemen, plaats de camera dan in een statische positie en wees je ervan bewust dat het geluid ook aanstaat. Bij normale oral history interviews maken we geen gebruik van close-ups of positiewisselingen. Er is ook geen montage van de opnames.



In het geval van een opname van een verteller is dit anders. Een verhalenverteller wil een publiek bereiken en een goede opname met close-ups en positieveranderingen (niet te veel) kan bijdragen aan het verhaal.

In plaats van een camera kunt je ook audio-opnames maken (oral history en storytelling). Deze opnames kunnen gebruikt worden voor podcasts. Audiofragmenten kunnen eenvoudig worden geknipt. Het belangrijkste bij het maken van een podcast is dat je van tevoren weet welk verhaal je gaat vertellen en of je wilt werken met voiceover en dat soort dingen, of dat je gewoon een enkel verhaal wilt vertellen.

In het specifieke geval van podcasts moet een goede inleiding het centrale idee ondersteunen dat de inhoud van de show aanstuurt. Het dient ter versterking van het overkoepelende thema dat de afzonderlijke afleveringen van een bepaalde serie verenigt.

Er is geen strikte manier om een introductie te maken voor je podcast. Als je beslist hoe je je show moet structureren, wil je doen wat je het meest zinvol vindt. Er zijn echter een paar fundamentele elementen die je in gedachten moet houden bij de beslissing over de beste manier om je podcast te introduceren of te sluiten.

**Hoe maak je een podcast intro**

Wanneer een nieuwe luisteraar over je show struikelt, krijg je één kans om indruk te maken. In tegenstelling tot je meer doorgewinterde publiek hebben nieuwe luisteraars geen reden om jou of de inhoud die je produceert te vertrouwen. Je moet hun aandacht vanaf het begin trekken.

De beste manier om dit te bereiken is om over te brengen dat je podcast iets dekt waarvan je weet dat je doelpubliek het belangrijk vindt. Een goede podcast-intro maakt een belofte aan je publiek; het laat hen weten wie er praat, waar ze over gaan praten, en prikkelt welke waarde ze aan het luisteren naar de inhoud van je show kunnen ontlenen.



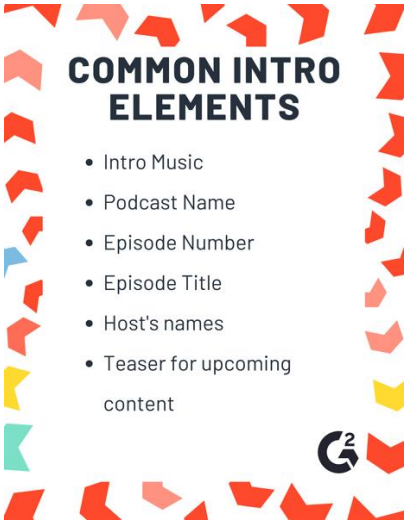


Een typische intro duurt ongeveer 30 seconden en is meestal 75-80 woorden lang. Je moet je echter vrij voelen om zoveel van die getallen af te wijken als je wilt, zolang je maar duidelijk en beknopt bent in het vertellen van je publiek wat je kunt verwachten.

**Hoe maak je een podcast *outro***

De *outro* (of conclusie/beëindiging) voor je podcast heeft een beduidend lagere inzet dan die van je intro, maar is toch een cruciaal element van een succesvolle show.

Als iemand naar je *outro* luistert, is de kans groot dat ze je show leuk genoeg vinden om tot het einde toe te blijven hangen. Nu de luisteraar een aanzienlijke hoeveelheid tijd heeft geïnvesteerd in uw inhoud, is het de perfecte gelegenheid om iets van hen te vragen. Je zou kunnen overwegen om dit afsluitende segment te gebruiken om je luisteraars te vragen zich te abonneren op je show of om een recensie achter te laten op hun platform. Vergeet niet om dankbaar te zijn voor elke opmerking en abonnee die uw show aantrekt. Zorg ervoor dat die dankbaarheid doorschijnt in je *outro*! (Het beeld en de korte richtlijnen komen van: https://learn.g2.com/how-to-make-a-podcast-intro)

## 5. 5. Deelname en vaardigheden van de trainer

Het idee is dat trainers en deelnemers dezelfde taal van de groep spreken (meestal de moedertaal van het ontvangende land). Het is niet nodig dat de deelnemers deze taal vloeiend spreken. Voor velen van hen is deelname ook een kans om een nieuwe taal te oefenen. Naast de taal zijn er geen andere vereisten voor deelname. Een groep van 12 tot 15 deelnemers werkt heel goed, maar een kleinere groep is ook mogelijk. De groepen kunnen gemengd zijn in culturele achtergronden, leeftijd en geslacht, maar er kunnen ook groepen zijn van alleen vrouwen of alleen jongeren.



Voor het begin van de module is het belangrijk om een afspraak te maken met de deelnemers dat de verhalen het klaslokaal niet verlaten, tenzij het duidelijk is dat ze bedoeld zijn om te delen. Vertel de deelnemers dat de gedeelde verhalen persoonlijke verhalen zijn. Er is geen goed of fout en er wordt niet gediscussieerd over politieke standpunten in deze groep. Luisteren en reflecteren op elkaars verhalen zijn belangrijke vaardigheden.

Het is belangrijk dat de trainer al eerder met groepen heeft gewerkt en weet hoe hij groepsprocessen moet managen. De trainer is geen leraar, maar iemand die de deelnemers stimuleert om naar voren te komen en hun gedachten, ervaringen of gevoelens te vertellen. Er is veel te leren in dit soort sessies, maar het leren vindt plaats in de interactie tussen de deelnemers.

Het wordt als een voordeel gezien als de trainer enige ervaring heeft met presentaties en creatieve processen. In veel gevallen is er voldoende creativiteit binnen de groep om tot een mooi optreden te komen, maar sommige groepen zijn verlegen en hebben enige aanmoediging nodig.

## 6. 6. Programma per sessie

### Sessie 1 Persoonlijke levensverhalen en oral history interviews

| | |
|---|---|
| Inleiding<br>15 minuten | Deze eerste sessie begint met een korte uitleg van de hele module. Daarna kun je een korte introductie geven over waarom het belangrijk is om met levensverhalen te werken.<br>Wanneer je je land hebt moeten verlaten en in een nieuw land terecht bent gekomen, voel je je vaak verloren. Alsof je persoonlijke herinneringen en ervaringen niet meer belangrijk zijn. Het vertellen van je persoonlijke verhaal kan helpen om je weer herkend te voelen en te reflecteren op je (nieuwe) identiteit. Het vertellen van levensverhalen kan ook helpen om empathie te creëren bij mensen die zich niet bewust zijn van uw omstandigheden en achtergrond. Persoonlijke verhalen helpen de leden van uw groep om elkaar op een ander niveau te leren kennen. |
| Doel/programma en duur/resultaten<br>5 minuten | Het doel van deze sessie is om te experimenteren met het vertellen en misschien vastleggen van de levensverhalen van de deelnemers. Dit wordt gedaan door een voorbeeld van een oral history interview te laten zien en door het oefenen van interviewtechnieken. De sessie duurt 3 uur. De levensverhalen van deze sessie vormen een goed uitgangspunt voor de tweede sessie wanneer we in het vertellen van verhalen duiken. |
| Korte uitleg van de oral history theorie<br>10 minuten | Een korte, eenvoudige inleiding tot de theorie achter de vorm van het werk (zie de inleiding over oral history in deze module). Je kunt ook besluiten om deze theorie te geven aan het einde van de workshop na afloop van de praktijk. |
| Ijsbreker<br>20 minuten | Aangezien dit de eerste workshop in de module is, beginnen we met een korte ijsbreker. Eerst vraag je alle deelnemers om hun voornaam te zeggen. Vervolgens vraag je hen om in stilte hun favoriete kleur te kiezen. Vervolgens maak je kleine groepjes van mensen die dezelfde kleur leuk vinden (groen, of zwart, of geel etc. ). Laat hen delen waarom ze van deze kleur houden (10 minuten). Elke kleine groep kiest een spreker die de andere groepen vertelt waarom hun kleur hun favoriet is (op basis van de uitleg die ze met hun eigen groep delen). Er is natuurlijk geen winnaar, maar sommige groepen zoeken misschien concurrentie, dit is grappig. Deze ijsbreker zorgt voor een ontspannen sfeer en is een eerste gelegenheid voor de deelnemers om elkaar vanuit een ander perspectief te leren kennen. |

| | |
|---|---|
| Oefenen van oral history interviews<br>90 minuten | Na deze eerste oefening. Vraag je een vrijwilliger die door jou geïnterviewd wil worden, om een stap vooruit te zetten. Je hebt een onderwerp gekozen voor het interview en twee of drie mogelijke vragen. Je hebt een kort interview met deze persoon en laat de deelnemers een aantal basisprincipes van een mondeling antecedentengesprek zien. (Niet veel interventies, empathie, vragen over persoonlijke herinneringen, etc.). Om je voor te bereiden kun je een video bekijken op de website www.speciallyunknown.eu. Na dit interview van ongeveer 15 minuten vraag je de deelnemers om commentaar op het verloop van het interview. Wat valt hen op? Was dit uw bedoeling, of niet? Hierna verdeel je de groep in paren en vraag je de deelnemers om elkaar een half uur te interviewen en daarna van rol te wisselen (de interviewer wordt nu door de geïnterviewde geïnterviewd). |
| Pauze 10 minuten | |
| Reflectie en evaluatie<br>20 minuten | Na de pauze gaat iedereen terug naar het klaslokaal. Je vraagt de deelnemers hoe het was om een interviewer te zijn? Was het moeilijk? Was de persoon spraakzaam of misschien erg verlegen? Wat heb je gedaan om dit op te lossen? Dan vraag je naar de ervaring van het interviewen. Vonden de deelnemers het leuk om hun verhaal te vertellen? Bemoeide de interviewer zich te veel, of te weinig? Wat hebben we geleerd van deze sessies?<br><br>Aan het einde van deze sessie kijk je kort terug samen met de deelnemers. Stel vragen zoals: Was deze sessie nuttig? Wat neemt u vanaf vandaag mee naar huis? Wat is u opgevallen?<br>Je kunt als trainer ook enkele impressies van de groep en/of de dag uitdrukken. |
| Beëindiging van de sessie en (misschien) huiswerk<br>10 minuten | Vertel kort over het programma van de volgende sessie. Is er nog huiswerk te doen? Als je ze huiswerk wilt geven, kun je ze vragen om iemand te interviewen die ze kennen van een speciaal persoon in hun leven. |

## Sessie 2 Verhalen vertellen en digitale mogelijkheden

| | |
|---|---|
| Inleiding<br>15 minuten | De tweede sessie richt zich op het vertellen van verhalen. In deze sessie reflecteert de groep ook op de digitale mogelijkheden om een verhaal te vertellen.<br>Je begint met een korte uitleg van het programma van vandaag.<br>Als ijsbreker vraag je de deelnemers naar hun persoonlijke talenten. Wie in deze groep tekent graag? Wie houdt er van schrijven? Wie houdt er van zingen/maken? Wie houdt er van fotografie? Wie houdt er van verhalen vertellen?<br>Vraag een aantal deelnemers om uit te leggen waarom ze dit graag doen en onder welke omstandigheden ze deze talenten/vaardigheden gebruiken. |
| Doel/programma en duur/resultaten<br>5 minuten | Het eerste doel van deze sessie is om te leren over het verschil tussen het vertellen van je levensverhaal in een oral history interview en het vertellen van verhalen en om zelf te ervaren wat een goed verhaal is. Het tweede doel is om te zien hoe we het internet (inclusief sociale media) kunnen gebruiken om een verhaal te vertellen dat we onder anderen willen verspreiden. De sessie duurt 3 uur. |
| Korte uitleg van de vertellingstheorie 10 minuten | Een korte en eenvoudige inleiding tot de theorie van het vertellen van verhalen (zie het eerste deel van deze module). Naast de essentie die in deze inleiding wordt gegeven, is het ook goed om te weten dat bij live storytelling de persoon die het verhaal vertelt en de manier waarop hij of zij spreekt van groot belang is. In het geval dat we digitale middelen willen gebruiken om een verhaal te verspreiden, kunnen we ofwel werken met opnames van een verhaal (audio of video) of we gebruiken andere methoden (bijv. het tekenen van foto's). |
| Oefenen met het live vertellen van verhalen<br>90 minuten | De eerste opdracht voor de deelnemers is het herinneren van het verhaal dat ze hoorden in het interview dat ze deden in de eerste sessie. Na dit verhaal te hebben onthouden bedenken ze een aantrekkelijke manier om het verhaal in ongeveer 5 minuten te vertellen. Het verhaal moet worden verteld op de manier waarop een sprookje wordt verteld. "Once upon a time……."<br>Als de deelnemers meer details moeten weten van de persoon die ze in de eerste sessie hebben geïnterviewd, kunnen ze deze gegevens opvragen. Na een voorbereiding van 15 minuten vraag je de eerste deelnemer om een stap vooruit te zetten en het verhaal te vertellen. Daarna volgen anderen |

| | |
|---|---|
| | (als ze dat willen). Als je een grote groep heeft en je bent met twee trainers, kun je de groep in tweeën delen). Halverwege kun je een korte pauze inlassen.<br>Als iedereen die zich vrijwillig heeft aangemeld een verhaal heeft verteld, bespreek je met de groep welke elementen van de vertelde verhalen ze leuk vonden en welke lessen ze uit deze sessie kunnen leren. Je helpt hen door ook je eigen observaties en conclusies te delen. |
| Gebruik van digitale mogelijkheden<br>45 minuten | Voor de tweede opdracht vraag je de deelnemers welke digitale manieren ze kennen om een verhaal te vertellen. Laat ze nadenken over de media die ze kennen (o.a. Facebook, Instagram, podcasts) en laat ze nadenken over de methodes die ze interessant vinden (video, audio, fotografie, tekenen...).<br>Verdeel de groep in kleinere groepen van ongeveer 4 personen. Elke kleine groep krijgt de opdracht om een concept te maken voor een korte digitale presentatie op papier. Hiervoor moeten ze een van de verhalen kiezen die ze eerder in de sessies hebben gehoord en bedenken hoe en aan wie ze dit verhaal op een digitale manier willen presenteren. Laat de groepen kort hun ideeën aan elkaar presenteren.<br>(Dit is slechts een oefening. Je kunt manieren bedenken om daadwerkelijk een digitale versie van één of twee verhalen te maken, maar dit is niet opgenomen in de module zelf). |
| Reflectie en evaluatie<br>10 minuten | Aangezien de eerste opdracht al is besproken en de resultaten van de tweede al zijn gepresenteerd, kan de evaluatie vrij kort zijn.<br>Was deze sessie nuttig? Wat neem je mee naar huis vanaf vandaag? Je kunt als trainer ook wat indrukken opdoen van de uitkomsten en resultaten van vandaag. |
| Beëindiging van de sessie.<br>2 minuten | Leg het programma van de volgende sessie kort uit en realiseer je dat je een klein publiek nodig hebt waaraan de groepsleden hun één of twee gezamenlijke verhalen kunnen presenteren. |

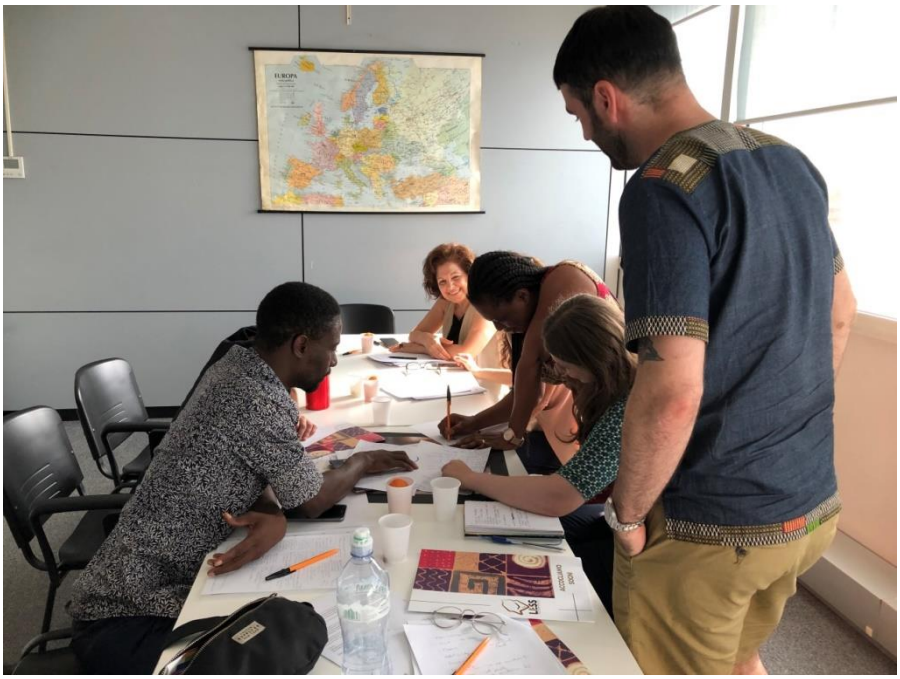

## Sessie 3 Creëren en presenteren van een groepsverhaal

| | |
|---|---|
| Inleiding<br>5 minuten | In de eerste twee sessies hebben we gewerkt met individuele verhalen. Maar het is ook mogelijk om een groepsverhaal te vertellen. Het leuke aan het maken van een groepsverhaal is dat het een compleet nieuw verhaal is dat er voorheen niet was omdat deze groep niet bestond. Door een groepsverhaal te presenteren kunnen de deelnemers gebruik maken van de verschillende talenten die ze hebben. Het leidt ook tot een gevoel van gedeelde creativiteit. |
| Doel/programma en duur/resultaten<br>5 minuten | Het doel van deze laatste sessie is om een groepsverhaal te ontwikkelen en dit op een creatieve manier aan een publiek te presenteren. Hierbij worden de deelnemers uitgenodigd om hun verschillende talenten in te zetten. Aan het einde van de sessie worden de resultaten van de groepsverhalen gepresenteerd aan de andere helft van de groep of aan een klein publiek van buitenaf. |
| Korte uitleg van de oral history theorie 5 minuten | Een korte inleiding, zeer eenvoudig tot de theorie achter het belang van groepsverhalen. Deze verhalen kunnen op een andere manier krachtig zijn dan enkelvoudige verhalen, omdat ze enkele verhalen omzetten in soms meer abstracte termen die gebruikt kunnen worden in de ontwikkeling van nieuwe visies en beleid als ze het juiste publiek bereiken. (De oefening van vandaag is slechts een korte inleiding tot de manier waarop de verhalen van groepen kunnen worden ontwikkeld). |
| Eerste deel van de oefening: het verzamelen van ingrediënten voor het verhaal.<br>50 minuten | Maak groepen van ongeveer 8 deelnemers. Vraag de deelnemers om na te denken over een recente bijzondere ontmoeting met iemand en beantwoord twee vragen individueel en in stilte.<br>1. Waarom was dit een bijzondere ontmoeting?<br>2. Wat heb je ervan geleerd?<br>Na tien minuten vertellen de deelnemers de antwoorden aan de groep. Nadat ze hun verhaal hebben verteld mogen anderen korte vragen stellen. Zorg ervoor dat één of twee groepsleden aantekeningen maken op een whiteboard of flipchart over belangrijke concepten en begrippen uit de verhalen.<br>Aan het einde van deze sessie bekijkt de groep de begrippen op het bord en bespreekt ze welke gemeenschappelijke elementen ze ontdekken en/of welke verhaallijn ze herkennen. |
| 10 minuten pauze | |

| | |
|---|---|
| Tweede deel van de oefening: het maken van een creatieve presentatie<br>60 minuten | Na deze eerste oefening krijgen de groepsleden de opdracht om een creatieve presentatie te maken op basis van hun verhaal of verhalen. Ze kunnen elke creatieve vorm gebruiken die ze maar kunnen bedenken (theater, poëzie, zang of een mix van verschillende vormen). De presentatie moet 5 tot 10 minuten duren. Deelnemers hebben 60 minuten om hun presentatie voor te bereiden en te repeteren. |
| Presentatie<br>20 minuten | De groep(en) presenteren de presentatie aan een publiek, hetzij de andere helft van de groep, en/of het externe publiek. |
| Reflectie en evaluatie.<br>15 minuten | Dit is het einde van de module in zijn geheel. Was het nuttig? Wat hebben we geleerd? Zijn er suggesties voor een vervolg op deze module, in dezelfde setting of op een andere manier? Hebben de deelnemers individuele plannen? |
| Beëindiging van de module.<br>5 minuten | Bedank alle deelnemers voor hun medewerking en leg uit hoezeer je hun inbreng waardeert. Ga kort in op eventuele andere cursussen of evenementen in de omgeving of van uw organisatie die voor de deelnemers interessant zijn. |

Als de kleine groepspresentatie enige kwaliteit heeft, zou je kunnen denken aan het uitvoeren ervan voor een breder publiek. Het draagt zeker bij aan de empowerment van de deelnemers. Je kunt ook werken met de digitale plannen die de groep heeft gemaakt en werken aan digitale manieren om de verhalen of fragmenten van de verhalen te verspreiden.